

Den Hollantschen Icarvs

Hazard, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Het X. Capittel. Of de aenroepinghe der Heylighen gheschiet sonder
exempel.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](#)

HET X. CAPITTEL.

Of de aenroepinghe der Heylighen
gheschiet sonder exemplē.

Peenius. Pag. 175.

DE ware aenbiddinghe moet hebben der Godt-salighen
voor goet-ghekeurde exemplē.

Antw. **T**en was niet van noode d'lt te bewijzen:
Want d'lt en sullen wy niet ontkennen.

Peenius. De aenroepinghe der Heylighen en heeft gheen
exemplē dat voor goet ghekeurt is.

Antw. **V**at is onwaerachtigh: Want g'heest het
exempel van soo veele oude / creffelijcke Leeraers/
ende Bisschoppen / die alhijt in de Kercke tot de tij-
den van Calvyn sijn gehouden geweest voor oprecht/
ende rechtinnigh.

S'heest het exemplē van den H. Athanasius, die *Serm.*
in Evangel., *de Despara,* de H. Maghet aenroept met des-
se woorden. O Maria buyght uwe ooren tot onse gebeden,
ende vergeet uw' volck niet, wy roepen tot u, spreect
voor ons &c.

2. Den H. Gregorius Nazianzenus, *orat. in Cyprian.* roept
den H. Cyprianus aen / *orat. in Basil.* roept hy aen den
H. Basilus, ende *orat. in Athanas.* roept hy aen den H.
Athanasius.

3. Den H. Gregorius Nyssenus *orat. in S. Theodor.* roept
den H. Theodorus, **M**artelaer aen / in deser voeghen:
Spreckt ende bidt voor het Vaderlant by den algemeynen
Coninck, ende Heere: wy verwachten verdrückinghen, wy
verwachten perijskelen, de Scythen en sijn niet verre van ons,
om ons Osloogh aen te doen, vecht voor ons als een Soldaet,
ende ghebruykt vryheit van spreken voor ons, als een Mar-
telaler. **D**aer-naer: Indien der meerder voor sprake van
noode is, vergadert uwe Broeders de Martelaren, ende bidt
met

214 Den Hollantschen
met allegaet samen, vermaent Petrum, verweckt Paulus
Joannem &c.

4. **Den H. Ephræm** in *Serm. de laudibus SS. Marij.* Wy
bidden u alderhey lighste Marte'aren, dat gy-lieden voor ons
ellendiche sondaren, u gheweerdight by den Heere wischen
te spreken, op dat over ons kome de gracie Christi.

5. **Den H. Hieronymus** in *Epitaph. Paula*: Vaert wel, o
Paula, ende helpt door uwe ghebeden den uytstien Ouder-
dom van uwen dienaer; het Gheloope, ende de werkenallen
u in t'gheselschap van Christus, ghy sult lichter, teghe-
woordigh sijnde, vererijghen, dat ghy sult vraghen.

6. **Den H. Maximus** *Serm. de S. Agneta*: Hoept de H.
Agnes aen segghende: Wy bidden u, o aengename amme
Enghelen! dat ghy u geweerdight onser gedachthig te wein.

7. **Den H. Prudentius** in *Paneg. de S. Celsi*: Celle, fest
ghy / sprekkende tot besen Martelaer / helpt uwen broe-
der, op dat hy mach plae se hebben in uwe ruste.

8. **Den H. Victor Uticensis** *lib. 3. de persec. Vandali*. Stac-
ons by Enghelen Godts, spreekt voor ons o Patriarchen:
bidt o heylige Propheten, sijt voorsprekers, Apostelen, ende
ghy namelijck o salighen Petre!

Hoe seght ghy / naer al dit / dat wy van de aar-
voeringhe der Heylighen gheen goet ghekeurde ex-
empel en hebben der Godt-saligen: hier hebt ghy
niet een alleen / maer acht: Indien gp'er noch meer
wilt hebben / siet Bellamijn *lib. 1. de Sanct. Beato*, Cap.
19. die sal'der u noch dyp-en-itwinigh by-setten.

Seght my nu of alle dese voorgaende rechtfamilie
ge Vaders/ geene Godt-salige mannen getweest sijn.

Peenius. Soo lanck blijft het waerachtigh, dat er gheen
goet-ghekeurde exemplen en is der Godt-saligen, tot dat het
tegendeel uyt de Schrift bewesen wort.

Antw. Icht vraghe / dese voorgaende exemplen
sijne van Godt-salige mannen / of niet? seght gp
dat neen: dat vonnis en heeft niemand op den nye
van deerhiten-honderd jaren gestreken / als gp/ en
de nws ghelycke / soo houden wy dat voor vermit-
lyck/ ende ongherymt. Seght ghy dat het exemp-
len sijn van Godtsalige mannen / soo sijn het dan
goet-ghekeurde Exemplen; Waerom vereeght ghy
dan

dan exemplelen uyt de Schrifture? want hier heft ghy al wat ghy vraeght.

Du segghe ick ten overvloet / dat het onwaerachtigh is / dat de aenroepinghe der Heiligen / gheen exemplel en heeft in de Schrifture / dat voort goet gekent is: contrarie hebben wy boven ghesien / in myne wederleggingen / en sullen t'selfde noch bree-der hier naer sien.

Pennius. Wolfius in memorab. leet. Cent. 16. p. 13. verhaelt uyt Petermannus Eterlin, auechur van een seer oude Chro-nieke der Switser, dat daer in aldus is aen-gheteekent: Dat's wonder is, dat niet jemant van de gheluck-salige Hey-lighen in haer leven hebben een gheroepen eenighe andere Hey-ligen, behalven den eenighen Godt haren Schepper, ende Saligmaker, en dat wy nochtans soo uytstinnigh sijn, dat wy onsen Godt verlatende, dese Hey-lighen dickwils aenbidden.

Antw. Hier mede light de gheheele aenroepinghe der Heilighen in dupghen: Want Petermannus Eterlin, eenen authent wiens naem nopt ghehoort is/die bestrijt de selve / ende seght dat'er gheen exemplel en is. Maer goeden man/weet gy niet/dat den tijt looda-ge beschermers niet van noode en heeft ick bidde u/stelt ons wat anders voort/ want dit is immers te slecht. Desen Petermannus soomen wel kan mercken uyt sijnen stijl / is ergens eenen goeden subben gheweest.

Pennius. Daer sijn in de Schrift jaer seer vele Exempelen der aenroepinghe, in de Patriarchen, Propheten, Apostelen, ende Heylige Vrouwen ons voorgedragen, maer men leest van niet een selfs, dat jemant een verstoren Heylige aen-roepen heeft.

Antw. Alser questie is van de aenroepinghe der Heilighen/dan en isser niet alleen questie van de ver-horren Heylighen, maer oock van de Engelen.

Exempelen van t'aenroepen der Engelen heft ghy in Job Cap. 5. v. 5. in Paulo 1. Timotheus 5. v. 21. In Ioannes A-p. 1. v. 14. In Jacob Gen. 48. v. 16. Want of gy u dupsent-mael inbeeldt / dat dit soo niet en is / wp en moeten niet voortgaen naer ulke pdele inbeeldin-gen/ maer nae bestandighe / ende bondige redenen/ met de welcke ick tegen ulke beantwoordingen / de

216 Den Hollandtschen
selve Schrifuren vast gheslecht hebbe / ende ver-
dicht / vercoonde dat dese voorgaende maner
metter daet de Enghelen hebben aengeroepen.

Wat den verstorven Heyligen aengaet : als ghy
eenigh exemplē up de Schrifture sult voorstellen
dat opt Apostel een kleyn spraekeloos kindt he-
ghedoopt / dan sal ick u exemplēn geven van
aenroepinghe der verstorven Heyligen : Nu is hi
seker / dat ghy n̄t inachtigh en s̄t een exemplē al-
leen voort te brenghen up de Schrift / dat opt Apo-
stel een kleyn spraekeloos kindt heeft gedoopt / in
niet te min ghy hout dat voor goet : van ghelyken
dan moghen w̄p mede de aenroepinghe der versto-
ren Heyligen voor goet houden / schoon w̄p niet
een exemplē up de Schrifturen kosten voor hem
ghen : ofte wel gheest in rationem disparitatis.

Peenius. Bellarminus excipiert wel dat seer vele exemplē
van de aenroepinghe der Heyligen zijn in beyde de Testamenten.
Maer wat daer van te houden zy sal daer nae blijken.

Antw. W̄p sullen dan onse antwoorde op schriften
tot hier-nae.

Peenius pag. 176. Hier ter plaatse reeckenē wij dat ac.
dat Bellarmijn sich selven teghen sgreekt.

Antw. Ick en k̄ in t'ntet ghelooven.

Peenius. In t'voorgaende Cap. 19. §. item, schrijft Bellar-
mijn, dat het in t'oude Testament niet ghebruyckelijck was, u
segghen: H. Abraham bidt voor my , maer indien t'in t'oude
Testament niet ghebruyckelijck was, of gheen ghewoont
te seggen: H. Abraham bidt voor my, hoe sijn dan seer vele
exemplēn van de aenroepinghe der heylighen in beyde de
Testamenten?

Antw. Ick docht wel dat Bellarminus sich niet in
sou teghen-spreken / want indien ghy ghelesen had
syne Fondamentale / ende algemeene voorstellin-
ge rakkende de aenroepinghe der Heylige / Cap. 19 daer
sont ghy hem haoren spraken hebben alsoo : Volgt
nu de leste voorstellinge : Dat de heylighen t'zy Engelen,
t'zy menschen Godvruchtelyck, ende profistelyck van de le-
vende worden aengeroepen. Hoort ghy wel dat ghy ou-
der de heylighen, noch de Engelen begrijpt? het staet
da

dan wel samen / dat het in t'oude Testament geene ghewoonte en was van te segghen. H. Abraham, bidt voormy, ende dat Bellarmijn nochtans upt t'oude Testament / exemplen voortghebracht heeft van de aeroepinghe der heylighen, dat is vande aeroepinghe der Engelen, die hy openlyk in syne voorsepde voorstellinghe / onder de heylighen, wilt begrepen hebben.

Bellarminus. Job. 42. 8. seght Godt tot de vrienden van Job: Gaet hen tot mijnen knecht Job, siet daer is een bevel: Laet hem voor u-lieden bidden: Siet daer is een exemplel: Ick sal sijn aensicht aen-nemen, siet daer is eene belofte.

Poenius. Dit argument is gheheel van den wegh af, want de questie is van den verstorven Heylighen, ende het voor-ghebrachte argument handelt van een heylige die noch leefde.

Antw. Heer wel excipieert hter op Bellarminus, seg-gende: De Heylighen leven nu aldermeest naer dat deel, te werten / nae de Ziele / door het welck sy de gebeden hoo-ten, ende voor de ghene die haer aeroopen, Godt kunnen bidden: ende sy en sijn niet afwesigh, aengaende de verhoo-ringhe, hoe-wel sy schijnen afwelsich te sijn van plaatse:

Poenius. Dat de heylighen ten aensien van bare Ziele le-ven, ende voor de Kercke in't gemeen bidden, staen wy hem toe, maer daer uyt en kan niet besloten worden datse van ons Religieuslyk aengheroopen moghen worden.

Antw. 'T argument van Bellarmijn is à minori ad majus, dat is / van de lebende menschen hier op der aarden / tot de lebende daer boven in den Hemel / in deser voeghen: Aenghesien dat Godt selve de vrien-den van Job tot hem heest ghesonden wanneer hy noch leefde op der aarden / op dat hy voort haer soude bidden; soo mochten dan dese vrienden de ghebeden Jobs wel bereysschen / en segghen: Job bidt voor ons, Ergo veel meer machmen dit doen ten opfichte van de heylighen / en segghen / Bidt voor ons, aenghesien dat hy nu meer / ofte aldermeest leben naer de Ziele: Want indien Godt sijnde daer selfs eghentvoor-digh niet gheseght heeft tot de vrienden van Job/

Bid my, maer de selve tot Joö heeft gesonden op dat
hy voor haer soude bldden / wanneer hy noch leche
op der aerden / hier-mede heeft Godt openlyk ge-
toont / datmen niet altijd immediatelijck moet kom-
men tot hem; veel meer sal hy dit gheoooghen ende
voor goet houden ten opsigte van de Heiligen / die
nu leven niet hem nae de Ziele.

Ich bewyse die consequentie: Indien der enige
reden waer / waerom dit niet en magh gheschieden
ten opsigte van de Heilighen / 't sou namelijck we-
sen die / de welche ghy boven aengheroert hebt / te
weten / dat de Schrifture ons alleen sent tot Godt
om van hem hulpe / ende blystant te vragen / de hy-
le hy den geber van al is ; maer dese reden en gelre
niet / want Godt heeft de vrienden van Job, tot hem
gesonden / om dat sy door hem / ende dooz syne voor-
biddinge souden tot Godt gaen (al-hoewel hy daer
self tegenwoordigh was) Ergo s'en ghelyc oock niet
ten opsigte van de Heilighen. Immers wy hebben
de klare toestemminghe Godis / datmen niet altijd
immediatelijck moet tot hem selve gaen. Verbo-
gens / segghen wy noch eeng / aenghesien datmen
tot Godt heeft moghen gaen door de voorbiddinge
van menschen / die noch leefden op aerde / veel meer
mach dat gheschieden door menschen / die nu aldier
meest leben nae de Ziele inden Heiel.

Peenius pag. 177. De heilighen die uyt dit leven gesche-
den sijn, worden te recht genoemt doode, ofte gheslotene,
nae den stijl der Schrift Rom. 14. 8. &c. en van het Symbolon
der Apostelen, in t'welcke Christus gheslecht wert, den rech-
ter van levendige, en doode: Ende de heilighen noemen
wy doode, niet nae de meyninghe der Photinianen, daer
niet meer sijn, ende leven, maer in een rechtsinnig verstaan,
te weten, soo omse t'onderscheyden van de heilighen op
deser aerde noch levende, soo ten aensien van het Dierlijck
Leven, van t'welcke sy tot het Hemelsche, ende Gheestelijck
leven sijn overgevoert.

Antw. *Dit sijn noch eeng altemael verlozen / ente
pdele woorden / want ghy en doet hier anders / niet
dan proberen / t'ghene Bellarminus willt hebben / ind
plati*

plaeser dat ghy sout antwoorden op t'argument boven gheschelt. Want Bellarminus seght dat de Heyligen inden Hemel noch leven/ nae haer voorzaemste deel/ dat is/ nae de Ziele; ende ghy seght datse overgevoert sij tot een Hemelich, en Gheestelick leven. Soo appro- beert ghy dan t'ghene Bellarminus seght /ende over- sulcx sijn argument blijst in sijn gheheel.

Peenius. Daer uyt dat de Heylighen van ons af zijn, wort te recht besloten datse niet religieuselijck zijn aen te bidden, om dat de religieuse aenbiddin- ghe vereyscht de teghenwoordicheyt, jaede alom- tegenwoordicheyt van den ghenen die aenghebe- den wort.

Antw. Dit hebbet ikh boven ten bollen heantwoort/ ende uwe wapenen u up de handt ghetrocken/ met hei wederlegghen van uwe redenen / ende schriftu- ten/ soo loochene ikh dan / dat er tegenwoordigheydt, veel min alom teghenwoordicheydt wort vereyscht van den ghenen diemen aenroeft; ofte wel : ikh gheve u de distinctie van Bellarminus : de tegenwoordigheyt van verhooringhe des genes die aen-gheroepen wort/ wort vereyscht/ dat dit passere : de teghenwoordicheyt van plaece, ofte hy wesen / dat is onwaerachtigh.

Peenius. Uyt de tegenwoordicheydt der Heyli- gheden kan niet ter stont daerom besloten worden, de religieuse aenroepinghe der selve , als waer toe noch meerder vereyscht wort.

Antw. Bypren twijfsl / daer wort noch meer toe vereyscht / om de aenroepinghe te besluyten / maer/ wie van onse Schrijvers heeft opt alleen up de te- ghenoordigheyt der Heylighen de aenroepinghe besloten?

Peenius. De Engelen , en Heyligen op deser aer- de levende, zijn by ons tegenwoordigh, ende noch- tans en worden sy niet religieuselijck aenghebeden.

Antw. Ictit hebbet mi gheseyt / dat wyp de religieuse aenroepinghe niet en besluyten up de teghenwoordic- heyt,

heyt, maer soo wanneer gvoldeben dit beslupt mach
teghen ons: Men magh de Heylighen niet aeroepen, on
datse van ons niet en weten, noch onse ghebeden horen:
Wij thoonen datse metter daet van ons wesen / dat
hoozen / al-hoe-wel sy niet tegenwoordigh en zyn
ende alsoo bewijzen wij dat u beslupt staet op een
valschen grout: soo dat het bewijs vande tegenwoor-
digheyt der Heylighen aengaende de verhooringe,
soo seer niet en **is** ons beslupt / als wel een legginghe
van u lieden epghen beslupt.

Peenius. Soo by-aldein dan Bellarmijn scho-
bewelen hadde, dat de Heylighen by ons teghen-
woordigh zijn, ende onse ghebeden horen, noch
en soud'et niet ghewonnen zijn, dat de Heyligen-
ligieuslijck moeten aen gheroepen worden.

Antw. **T**is waer: Doch Bellarmijn heeft van
de tegenwoordicheyt der Heylighen niet willen be-
sluyten haerder aeroepinghe / maer heeft alleme-
lyck (soo klaerlyck blijkt uit syn schrift) willen
wederlegghen uwe opworpchinghe. Daer-en-boven
nemant van ons en heeft ogt geseyt datmen de Hey-
lighen M O E T aeroepen.

Peenius. Dit en kan niet bewelen worden vry
de woorden Jobs, als vande questie af-wijckende
ghelyck wy gherhoont hebben.

Antw. **T**er contrarten / ick hebbe gherhoont dat
Bellarminus niet af en mycht vande questie / mar
dat Peenius selve de questie heeft verdraept op era-
der.

Peenius. Indien daerom de Heylighen moghen
en moeten aenghebeden worden, om datse naer
dat deel leven, naer 't welck sy de ghebeden horen
kennen, ende ten aensien van de verhooringhe
ons tegenwoordigh zijn, soo soude volgen dat oock
de Heylighen van 't oude Testament aenghebeden
hebben moghen worden: want sy niet min als de
Heylighen des nieuwen Testaments geleefht hebbent.

nae dat deel nae 't welck sy de gebeden hebben kunnen hooren : maer dit gevolgh ontkent Bellarmijn selve , soo en moest hy dan het eerste niet ghestelt hebben.

Antw. *Ost zijn wederom alle vergeefsche praetjes / ende spieghel-vechtinghen / om die swil dat Bellarmijn uyt de tegenwoerdighert der verhoozinghe / niet enkelijck en besluyt de aenroepinghe der Heylyghen / maer bewijst alleen / dat dit ghevolgh / 't welck gescreuen maect / niet en deught : De Heylyghen zijn doode, ende af-weslich , ergo sy en moghen niet aengheroepen worden. Item / ditz: Job was tegenwoordigh , en levende, soo mochtmen , en kostmen sijne ghebeden versoecken, maer soo niet vande Heylyghen om datse af-weslich zijn , ende doot. Dier ghy niet / dat het wat anders is / te choonen dat uwe ghevolgen niet en bestaan/ende wat anders alleen uyt de teghenwoordicheydt der Heylyghen te besluypen haerder aenroepinghe ?*

HET XI. CAPITTEL.

Of de aenroepinghe der Heylyghen niet over-een-komt met het formulier van Christo voorgeschreven.

Peenius Pag. 178.

DE waere, ende Gode aenghename aentoepinghe moet over een komen met de ghedaente der aenroepinghe in de H. Schrift , en dat wel in het ghebed des Heeren voor-gheschreven.

Antw. *Ick loochene dat alle waere aentoepinghe moet over-een-komen met het gebedt des Heeren: want Stephanus Actor. 7. v. 59. heeft gheroepen: Heere Jesu ,*

ont-